

คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ
Moral, ethics and professional ethics for professional Administrator

จุฑามาส ศรีทองคำ

S61561802021@ssru.ac.th

สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ จุดหนึ่งจุดใดจะส่งผลกระทบต่อแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของสังคมที่มาจากสาเหตุของการยึดวัตถุมากกว่าความดี การแข่งขันเพื่อเอาชนะแทนการร่วมมือ การมองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าเป็นพันธมิตร การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อปัญหาดังกล่าว และผู้นำด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาน่าจะเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคมเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและทิศทางของหน่วยงาน เป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานดังนั้นผู้บริหารทางการศึกษาคงจะมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการบริหารงาน

คำสำคัญ: คุณธรรม, จริยธรรม, จรรยาบรรณวิชาชีพ

Abstract

At present, societies have undergone changes, due to the advancement of communicative technology. This leads to a situation at any point of time widely and rapidly affects other related sectors, specifically the decadence of ethics among societies. This is derived from the materialist practice, rather than decency. That is, people tend to compete one another to conquer, leaving behind collaboration. Others, in the same course, are perceived as competitors, not allies. Education hence tends to offer the solution to such a problem. Educational leaders, including educational managers and directors of educational institutes, have to portray virtues and ethics for teachers, students, and others in communities. This is because these executives play a significant role in designating policies and directions of their organizations. They have to decide upon crucial issues related to organizational management. Therefore, professional executive should possess within them professional virtues and ethics, including governmental regulations and managerial professionalism.

Keywords: virtues, ethics, professional ethics

บทนำ

คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นกรอบของความประพฤติ ความคิดที่สังคมหรือบุคคลมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์มากกว่าโทษ ทั้งนี้ทุกประเทศล้วนต้องการให้พลเมืองของตนเป็นคนที่มีความดีคุณธรรมเพื่อนำมาสู่ความสงบสุขของสังคม สำหรับประเทศไทยแล้วได้มีการกล่าวถึงคุณธรรมของประชาชน โดยเน้นการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก สนับสนุนการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากหลากหลายสถาบันทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ครอบครัวและสื่อด้วย โดยเฉพาะปัจจัยด้านสื่อที่ถือว่ามีส่วนในการสะท้อนสภาพวิถีชีวิต การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การอบรมบ่มเพาะทัศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ และขัดเกลาพฤติกรรม

ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ย่อมส่งผลให้มีความสุขสบาย และสว่างในจิตใจ จะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ โดยมีการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเครื่องมือสำคัญของการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย โดยอาศัยการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี ผู้บริหารต้องช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า

บทความนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายถึง ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพของนักบริหาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จริยธรรมสำหรับนักบริหาร การเสริมสร้างคุณธรรม – จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร หลักธรรมที่ใช้อยู่ดีในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้บริหาร ประโยชน์ของคุณธรรม จริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพ

“คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ความหมาย คือ

1. ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณีหลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ
2. การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์เสียสละ อุตุน มีความ รับผิดชอบ ฯลฯ

คุณธรรม จึงหมายถึง “สภาพคุณงามความดี” ซึ่งเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทางบวกที่ถือกันว่าดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น 1. ความจริงใจ ซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง 2. การฝึกฝนข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้า ด้วยปัญญาความรู้ 3. มีความอุตุน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวในจุดมุ่งหมาย 4. ความเสียสละ เป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต้องมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้ เห็นใครควรแก่การช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลัง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.(มปป.))

บุญเลิศ จุลเกียรติ (2557) ให้ความหมายของ คุณธรรม คือ หลากความจริงหลักการปฏิบัติ ประกอบด้วยจริยธรรมมี 2 ความหมาย คือความประพฤติเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคมซึ่งมีพื้นฐานมาจาก

หลักศีลธรรมทางศาสนาค่านิยมทางวัฒนธรรมประเพณีหลักกฎหมายจรรยาบรรณวิชาชีพ อีกนัยหนึ่งคือการ รู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรไม่ควร

สรุป คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่าคุณธรรมคือ จริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ และมีความรับผิดชอบ

คำว่า “จริยธรรม” แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Ethics หรือ Ethical rules หรือ Ethical principles มาจากคำว่าภาษากรีกว่า ethos ซึ่งแปลว่าอุปนิสัย ธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาช้านาน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่า จริยธรรม หรือจรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้หรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2555) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่า จริยธรรม มาจากคำว่า “พรหมจรรย์” หมายถึง ความประพฤติอันประเสริฐ หรือ ประพฤติบริสุทธิ์อย่างพรหม การดำเนินชีวิตอันประเสริฐ การครองชีพอย่างประเสริฐ หรือความเป็นอยู่อย่างประเสริฐ ซึ่งในพุทธศาสนา หมายถึง มรรค คือ วิธีการปฏิบัติสายกลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งเรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ การศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น จริยธรรมหรือ พรหมจรรย์ มรรค และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต

“จริยธรรม” แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูกผิด ควรไม่ควร โดยจริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ 1. การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินใจการกระทำของผู้อื่น 2. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติการต่างๆ ลงไป 3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ 4. ทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

จรรยาพร ธรณินทร์ (2557) กล่าวว่าจริยธรรม คือความประพฤติที่เป็นธรรมชาติเกิดจาก คุณธรรมในตัวเองก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมรวมสรุปว่าเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ

สรุป จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่เกิดจากคุณธรรม กฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ได้ในทางวินัยจนเกิดความเคยชินมีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่จึงต้องอาศัยปัญญา และปัญญาอาจเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่น ในทางพุทธศาสนาสอนว่า จริยธรรมคือการนำความรู้ ความจริง หรือกฎธรรมชาติมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม

จรรยาบรรณวิชาชีพ (professional code of ethics) หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคม อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์ ก็ คือ ประมวลความประพฤติที่วงการแพทย์กำหนด เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้เป็นแพทย์ยึดถือปฏิบัติ

เอกพันธ์ ปัตถาวะโร (2555) จรรยาบรรณ คือ รูปแบบหนึ่งของจริยธรรมในวงการวิชาชีพเป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือปฏิบัติมีปากกาขีดบังคับในระดับ “พึง” คือ พึงทำอย่างนั้น พึงทำ

อย่างนี้ ไม่ใช่เป็นการบังคับโดยเด็ดขาด แต่ผลสัมฤทธิ์หรือเป้าหมายของจรรยาบรรณและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบวิชาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคนและเพื่อนาง ดังนั้นในแต่ละวิชาชีพจึงได้กำหนดจรรยาบรรณมา กำหนดบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมของสมาชิกในวงการวิชาชีพ

บุญเลิศ จุลเกียรติ (2557) จรรยาบรรณวิชาชีพหมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพ การงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความ เชื่อถือจากสังคม อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

สรุป จรรยาบรรณ หมายถึงเป็นข้อควรประพฤติที่ต้งาม สำหรับสมาชิกในวิชาชีพนั้น ๆ ข้อควร ประพฤตินี้ ถ้าเราฝ่าฝืนจะเกิดโทษ จรรยาบรรณวิชาชีพจึงเป็นมาตรฐาน ความประพฤติ และวิจารณ์ญาณ ทาง ศีลธรรมและวิชาชีพ ที่เป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนของความประพฤติ สำหรับยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ของผู้ ประกอบวิชาชีพหนึ่งหลักปฏิบัติดังกล่าวอาศัยหลักธรรมชาติความถูกต้องส่วนใหญ่กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพนั้น ๆ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จรัญ แก้วเอี่ยม (2557) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดย คน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลายโดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การจัด องค์กร การสั่งการ การควบคุม กาดิตตามและการประเมินผล โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

เนตร์พัฒนา ยาวีราช(2550) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับ บัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความ ร่วมมือ

ผู้นำ (Leader) และผู้บริหาร หมายถึง ผู้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและสามารถใช้ศิลปะ จูงใจให้ผู้อื่นติดตาม หรือปฏิบัติตามส่วนความเป็นผู้นำ (Leadership) คือ กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย ของกลุ่ม ผู้บริหาร (Manager) ทุกคนควรเป็นผู้นำด้วย แต่ผู้นำอาจไม่สามารถเป็นผู้บริหารที่ดีได้ทุกคน เพราะ ผู้บริหารนอกจาก จะต้องมึทักษะของผู้บริหาร (Managerial Skills) แล้วยังต้องมีความสามารถในการทำ หน้าที่ของ ผู้บริหารคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และ การ ควบคุม (Controlling) ด้วยการนำองค์การ หรือทำหน้าที่ Leadership คือหน้าที่ของผู้นำที่เด็ดขาดเป็นสิ่งที่ สังคมไทยต้องการ แต่การกล้าตัดสินใจที่คั่นต้องขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่ส่วนตน

ประชุม โพธิกุล (2550) ที่กล่าวว่าความเป็นผู้นำทางด้านจริยธรรมหมายถึงการที่ผู้นำปฏิบัติตนให้ สอดคล้องกับ ความเป็นจริง (Reality) ผู้นำด้านจริยธรรมเกี่ยวข้องกับความยุติธรรม ความเสมอภาค ความ มุ่งมั่น ความรับผิดชอบและพันธกิจ

จึงสรุปได้ว่าเมื่อนำคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับนักบริหารมารวมกัน ให้ ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมและกระบวนการต่างๆ ที่ผู้นำหรือผู้บริหารแสดงออก ถึงค่านิยมของตนเองและ กล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเหล่านั้นในการให้บริการที่ดีต่อส่วนรวมอีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามมองไกลไป กว่าผลประโยชน์ส่วนตัว แต่มุ่งไปที่ประโยชน์ขององค์การหรือเพื่อส่วนรวมแทนซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับ คุณธรรม ของผู้ตามให้สูงขึ้นอีกด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

แพรวภัทร ยอดแก้ว(2553)ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพือาเจต์ แต่โคลเบอร์กได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป วิธีการวิจัย จะสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ

โคลเบอร์ก ให้คำจำกัดความจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิด และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา

โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้น โคลเบอร์กยังพบว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11 – 25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่เลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

ความสำคัญของคุณธรรม-จริยธรรม

จากราชกิจจานุเบกษา(2562) เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 ประกาศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 เมษายน 2562 เป็นต้นไป ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายบริหาร

มาตรา 5 มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

- (1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่
- (3) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
- (4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ
- (5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ
- (7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

2. การกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำประมวลจริยธรรม

มาตรา 6 ให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบในกรณีที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลที่รับผิดชอบ ให้องค์กรต่อไปนี้เป็นผู้จัดทำประมวลจริยธรรม

- (1) คณะรัฐมนตรี สำหรับข้าราชการการเมือง
- (2) สภากลาโหม สำหรับข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนกลาโหม
- (3) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ สำหรับผู้บริหารและพนักงานรัฐวิสาหกิจ
- (4) คณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมองค์การมหาชน สำหรับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานขององค์การมหาชน

ในกรณีที่มีปัญหาว่าองค์กรใดเป็นผู้จัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทใด ให้คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย

3. การกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.)

มาตรา 8 กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ม.จ.” ประกอบด้วย

- (1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- (2) ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ
- (3) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนห้าคน ได้แก่ ผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น และสภากลาโหม อย่างละหนึ่งคน
- (4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการ

คุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักบริหาร

คุณธรรม จริยธรรมที่กำหนดไว้สำหรับผู้บริหารอาจจะแตกต่างกันไปสำหรับองค์กร แต่โดยทั่วไปคุณธรรมจริยธรรมหลักของผู้บริหารองค์กร ประกอบด้วย

1. เป็นผู้มีหลักธรรมในการครองงานที่ดี ด้วยคุณธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ได้แก่

ฉันทะ ความรักงาน คือ จะต้องเป็นผู้รักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ และจะต้องเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม และมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ

วิริยะ ความเพียร คือ จะต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วยความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่หรือในอาชีพของตน

จิตตะ ความเป็นผู้มีจิตใจจดจ่ออยู่กับการทำงาน ผู้ที่ทำงานได้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำ และมุ่งกระทำงานอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ

วิมังสา ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตผลในการปฏิบัติงานของตนเองและของผู้น้อยหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ว่าดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้หรือไม่

2. รู้จักหลักปฏิบัติต่อกันด้วยดี ระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้ผู้บังคับบัญชา ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าด้วยการจัดการให้ตามกำลัง กล่าวคือ มอบหมายหน้าที่การทำงานให้ตามกำลังความรู้สติปัญญา ความสามารถ ด้วยการให้อาหารและบำเหน็จรางวัล กล่าวคือ เมื่อทำดี ก็จักยกย่องชมเชยสนับสนุน อดหนุน ให้ได้รับบำเหน็จรางวัล ด้วยการรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ กล่าวคือ ต้องรู้จักดูแลสารทุกข์ สுகดิบ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ไม่เป็นผู้แล้งน้ำใจ

3. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ที่ดี ด้วยคุณธรรม คือ พรหมวิหาร ธรรมและสังคหวัตถุ เป็นต้น

4. เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม (Initiatives) ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative) โครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์สุขแก่หมู่คณะสังคม และประเทศชาติ และวิธีการทำงานใหม่ ๆ ให้การปกครองการบริหาร กิจการงานได้บังเกิดผลดี มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

5. มีความคิดพัฒนา (Development) คือ เป็นนักพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ล่าช้าหรือข้อบกพร่องในการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

6. เป็นผู้มีส่วนในภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Sense of Responsibilities) สูง คือ มีส่วนในความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนศักยภาพ และส่วนในการสร้างฐานะของตนเอง และมีส่วนในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คือ ต่อครอบครัว ต่อองค์กรและหมู่คณะที่ตนรับผิดชอบอยู่ และต่อสังคมประเทศชาติ ให้เจริญสันติสุขและมั่นคง

7. มีความมั่นใจตนเอง (Self Confidence) สูง นี้หมายถึง มีความมั่นใจโดยธรรมคือมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถ สติปัญญาและวิสัยทัศน์ และทั้งคุณธรรม คือความเป็นผู้มีศีลมีธรรม อันตนได้ศึกษาอบรมมาแล้ว มิใช่มีความมั่นใจอย่างผิด ๆ ลอย ๆ อย่างหลงตัว หลงตน ทั้ง ๆ ที่แท้จริง ตนเองหาได้มีคุณสมบัติและคุณธรรมดีสมจริงไม่ และจักต้องรู้จักแสดงความมั่นใจในเวลาคิด พูด ทำให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สถานที่ และประชาชนด้วย

8. เป็นผู้ประกอบด้วย “หลักธรรมาภิบาล” คือ คุณธรรมของนักปกครอง นักบริหารที่ดี (Good Governance) คือ

หลักความถูกต้อง คือ มีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหา ทำการตัดสินใจ (Decision Making) และสั่งการ (Command) ด้วยความถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง และกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กรที่ออกมาถูกต้องตามหลักศีลธรรมนิยมประเพณีที่ดีของสังคม ถูกต้องตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ และถูกต้องตรงประเด็นตามหลักวิชาและได้รับความพึงพอใจจากประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

หลักความเหมาะสม คือ รู้จักคิด พูด ทำ กิจการงาน และปฏิบัติงานได้เหมาะสมถูกกาลเทศะ บุคคล สังคมและสถานการณ์ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีสำปฐิธรรม คือ คุณธรรม ของสัตบุรุษคือคนดีมีศีลธรรม มี 7 ประการ คือ ธรรมัญญา อุตถัญญา อุตตัญญา มัตตัญญา กาลัญญา ปริสญญา ปุคคัญญา

หลักความบริสุทธิ์ คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ กระทำกิจการงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ด้วยเจตนาความคิดอ่านที่บริสุทธิ์

หลักความยุติธรรม คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ และปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความชอบธรรม บนพื้นฐานแห่งหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้

การเสริมสร้างคุณธรรม – จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

นักบริหารที่ดีควรมีหลักธรรมสำหรับพัฒนาตนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ได้แก่

ศีล คือ การสำรวมระวัง ความประพฤติปฏิบัติ ทางกาย และทางวาจาให้เรียบร้อยดีงามไม่ประพฤติเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

สมาธิ คือการรักษาใจให้สงบใสปราศจากกิเลสนิวรณ์ แล้วให้ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว

ปัญญา คือ การรอบรู้กองสังขาร รอบรู้สภาวะธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (สังขาร) และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (สังขาร คือพระนิพพาน) และรู้แจ้งเห็นแจ้งพระอริยสัจ 4 รวมเป็นผู้มีปัญญาอันเห็นชอบรอบรู้ทางเจริญ ทางเสื่อม แห่งชีวิต ตามที่เป็นจริง

หลักธรรมที่ใช้ยึดถือในการควบคุมการใช้อำนาจของผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจในการให้คุณให้โทษแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การพิจารณาคติความชอบ ปลด ย้าย ให้ออก การเลื่อนตำแหน่ง ถ้าเป็นผู้บริหารไม่มีอคติ ตั้งมั่นในความถูกต้องตามหลักธรรมดังต่อไปนี้

หิริ ได้แก่ ความละอายใจ ละอายต่อการกระทำชั่ว

โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป ความชั่ว

ขันติ ความอดทน อดกลั้นที่จะไม่กระทำการที่ไม่ดีทั้งหลาย

โสรัจจะ ความสงบเสงี่ยม รักษาอากัปกิริยาให้เหมาะสม

ข้อดีของคุณธรรม จริยธรรม

1. เป็นผู้ที่มีความเพียรความพยายามประกอบความดี ละอายต่อการปฏิบัติชั่ว
2. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และมีเมตตากรุณา
3. เป็นผู้ที่มีสติปัญญา รู้สึกตัวอยู่เสมอ ไม่ประมาท
4. เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อความมั่นคง
5. เป็นผู้ที่รัฐสามารถอาศัยเป็นแกนหรือฐานให้กับสังคม สำหรับการพัฒนาใด ๆ ได้

แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่กำหนดโดยรัฐบาล จากคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรมดังกล่าว แสดงถึงความเป็นคนที่มีคุณภาพ มีภาวะความเป็นผู้นำ อันเป็นที่ต้องการขององค์การและสังคมทุกระดับ รัฐบาลไทยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในด้านจริยธรรมและคุณธรรมในสังคม จึงได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 โดยเน้นการพัฒนาจิตใจในลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ซึ่งผลที่ปรากฏในปัจจุบันก็คือ มีการเผยแพร่ธรรมะทางสื่อต่าง ๆ มากมาย วัฒนาอารามก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมส่วนช่วยในการอบรมสั่งสอนด้วยดี จริยธรรมเป็นจริยสมบัติ

ประโยชน์ของคุณธรรม จริยธรรม

- สร้างแบบแผนให้บุคคลสามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง
- สร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตของบุคคลได้
- สร้างความมีระเบียบวินัยในสังคม
- สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมประเทศชาติได้อย่างมากมาย
- สร้างมาตรฐานและความยุติธรรมในด้านคุณภาพในอาชีพ
- สร้างมาตรฐานในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพเห็นความสำคัญตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคม

สรุป

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพต่อการบริหารงานนี้ การครองตนตามหลักการแห่งความดีที่เรียกว่า “มีคุณธรรม จริยธรรม” ของ ผู้บริหารย่อมเป็นการสร้างศรัทธาและนำมาซึ่งการสนับสนุนการบริหารงาน ที่ดี กล่าวได้ว่า ความศรัทธาเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญ ของการมี “คุณธรรม จริยธรรม” ศรัทธาทำให้เกิดการยอมรับเกิดความร่วมมือ เกิดความสมัครใจ เมื่อประกอบกับวิธีการบริหารงานที่ถูกต้องตามหลักการที่ดี ผลของการบริหารงานย่อมสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย และเป็นไปอย่างยั่งยืน ผู้บริหารจึงถือเป็นหนึ่งในกุญแจสำคัญที่จะทำให้องค์การดำเนินการอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากผู้บริหารมีหน้าที่ในการตัดสินใจเป็น

ส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นผู้บริหารจึงมีโอกาสมากกว่าคนอื่นในการที่จะก่อให้เกิดแนวคิดทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพขึ้นในองค์กร คุณค่า และเหตุผลทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูง จะเป็นแบบอย่างให้บุคคลอื่นๆ ในองค์กรยึดถือปฏิบัติตาม โดยคุณลักษณะของการเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม จริยธรรม จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่มีศีลธรรมในเรื่อง ของการมีอิทธิพลในแง่บวกขององค์กร เพราะคุณสมบัติของผู้นำที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ทำให้มีผู้ ดำเนินตามในองค์กรด้วย ซึ่งการมีมาตรฐานทางด้านศีลธรรมของผู้บริหารจะทำให้สามารถตัดสินใจทางด้าน คุณธรรม จริยธรรมในที่ทำงานได้ง่ายขึ้น

รายการอ้างอิง

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่16)**. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี.พรินท์.
- จรูณี แก้วเอี่ยม. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติ สำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2550). **การจัดการสำนักงาน : Office Management**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท เซ็นทรัลเอ็กเพรส จำกัด.
- ประชุม โปธิกุล. (2550). **ความกล้าทางจริยธรรมของผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2553). **พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย สยาม.
- ราชกิจจานุเบกษา.(2562). **พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562**. (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 1 วันที่ 16 เมษายน 2562).
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.(มปป.). **ศีลธรรม**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก. <http://www.onab.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล: 20 กรกฎาคม 2562).
- บุญเลิศ จุลเกียรติ. (2557). **คุณธรรมจริยธรรมกับการปฏิบัติงาน**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก. <http://www.gotoknow.org posts>. (วันที่ค้นข้อมูล: 23 กรกฎาคม 2562).
- จรวายพร ธรณินทร์. (2557). **ความหมายและหลักการของคุณธรรมศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณและ ธรรมาภิบาล**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก. www.charuaypontorranin.com/index. (วันที่ค้น ข้อมูล: 23 กรกฎาคม 2562).
- เอกพันธ์ ปัดถาวะโร. (2555). **จรรยาบรรณวิชาชีพ**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.aekapan.blogspot.com/2012/08/blog-post.html>. (วันที่ค้นข้อมูล: 23 กรกฎาคม 2562).